

თეატრი სსსრკ

1910 სათესვრო სალიტერატურო ჟურნალი № 39

კვირა 3 ლვინობით.

ფასი 10 კპ.

მწუხარე საქართველო — ილიას ძეგლი
ქანდაკეობა ი. ნიკოლასისა

№ 39

წლიურად 5 მ., ნახევარ წლით 3 მ., კვლავ წელიწადში კე ნომერი 10 კ. ხელის მოწერა მიიღება დრ. სახ. კანტორაში იოსებ იმედაშვილთან თიფლის, რედ. „Театри да Цховреба“ იოს. Зах. Имедашвили.

ხელ მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—ხელთაწერები საჭიროებისამებრ შესწორდება.—რედაქტორთან პირისპირ მოლაპარაკება შეიძლება შუადღის 12—2 ს. და საღ. 6—7 ს. ტელეფონი № 862.

№ 39

კ ვ ი რ ა , 3 ლ ვ ი ნ ო ბ ი ს თ ვ ე

1910 წ.

3 ლვინობისთვე 1910 წ.

სიმშვენიერე ჩვენი ეროვნული თეატრის და სისრულე. აღორძინებას ახალი ხანა დაუდგა — თბილისში, ქუთაისში, ხონში, კიათურაში, ბაქოში უკვე მუდმივი დამოუკიდებელი საზოგადოებანი თუ არა, წ. კ. ს-თან დამოკიდებული ჯგუფნი მაინც მუშაობენ სასცენო ასპარეზზე; მოქმედებას იწყებენ თელავში სიღნაღში და სხვ. თბილისში ქარ. დრამ. საზის გარდა, დამოუკიდებლად მოქმედებს სახალხო სახლის „წრე“, ამ დღეებში დაარსდა ოფიციალურად „ნაძალადევის“ ჯგუფი და ავლაბრის ჯგუფმაც შუამდგომლობა აღძრა შემუშავებულ წესდების დასამტკიცებლად.

ქართული სცენა ფართოვდება, მაგრამ ეს გაფართოვება მხოლოდ გამრავლებით არ უნდა გამოიხატოს, არამედ თან უნდა სდევდეს სისრულე და სიმშვენიერეს.

დროა დავიწყებას მიეცეს წარმოდგენების ისე მართვა, როგორც მას ჟამსა შინა იყო: უხეიროდ, თან - შეზომილების დაუცველად; მსგავსი წარმოდგენები თეატრისკენ შეგნებით მიდრეკილ ხალხს გემოვნებას შეურყვნის და სარგებლობის მაგიერ ზიანს მოუტანს, როგორც აუდიტორიას ისე ხელოვნებას...

სიამოვნებით უნდა აღვნიშნოთ, რომ ქართ. დრამატ. დასმა პირველ ოქტომბერს ნ. შიუკაშვილის „სიმახინჯის“ წარმოდგენის დროს საგნებით მიახწია სრულყოფისა და სიმშვენიერის პრინციპის განხორციელებას: ორიგინალური, ჩვენის ცხოვრების გამომსახველი ახალი პიესა, მსახიობთა შეთანხმებული თამაში, რომელთაგანაც ვერ გამოარჩევდით, რომელი რომელსა სჯობდა როლის შეგნებით, მიზანსცენათა ცოდნით, პსიხოლოგიურ მომენტების განცდით და სხვა. ყველაზე სანუგეშო ისაა, რომ ამ სა-

ლამოს ახალგაზდობა იღებდა მონაწილეობას და გაიმარჯვა კიდევ თავის რეჟისორით...

არ შეგვიძლია ამავე მოთხოვნილებით არ მივმართოთ ქუთაისის თეატრის მესვეურთა და ახალგაზდა რეჟისორთ, რომელთა ცოდნასა და ძალაში დარწმუნებულნი ვართ; ამავე ვსთხოვთ სახალხო სახლის წრეს, ნაძალადევის და ავლაბრის ჯგუფთა და სხვათა, რომელნიც ქართულ სასცენო ხელოვნებას ემსახურებიან, რომ აღარასოდეს არ შელახონ მაყურებელთა ესთეტიური გემოვნება და ხელოვნების პრინციპი: სიმშვენიერე თვით სიმასინჯე-მასკაჟურებათა გაპროვენებაში და სისრულე — აი, რას მოვითხოვთ სცენის ყოველი მუშაკისაგან...

ვიმეორებთ განახლების ხანა უკვე დაუდგა ქართულ თეატრს და ვინც ზემორე თქმულ დედა აზრს არ დაიცავს, იგი იქნება უდიდესი შემცოდე ავაზაკი კერძოთ ჩვენის თეატრისა და საზოგადოდ ხელოვნების წინაშე...

ქართ. დრამ. დასის მსახიობი ნ. დავითაშვილი

პ ა რ ო ლ ი

დილის სიო არხევეს ნელა,
 დიადი მზე სხივებს სტყორცნის,
 თან ფრთა-ჭრელი მას პეველა
 დაფარფატებს... ჰკოცნის... ჰკოცნის.
 დაბლით ია ელიძემა,
 ბუჩქის ძირში მინაბული,
 ბულბული-კი გრძობით ბნდება
 ეშხით მოფრალი, მოხიბლული.
 და შორს ისმის უცხო ჰანგი,
 ხან ტკბილი, ხან გულის მდავი.

ნაზ ფოთლებზე ტოკავს ნამი,
 მზისა სხივი ელდათ ეცა,
 გარდავიდა მისი ჟამი
 და... დაგორდა, ძირს დაეცა.
 დაეფრქვია მკენესარ მიწას,
 ბალახებზე გაიფანტა,
 სიმწუხრის ცრემლს, ცრემლს კაცისას
 ზეცის ცრემლიც მიემატა.
 და როს იწყო ვარდმა ფშვინვა,
 მას თან მოჰყვა სოფლით გმინვა.

სტკნება ვარდი... მის სურნელი,
 შორს იბნევა, მიაქვს ქარსა,
 თან ბუჩქს უმღერს საზარელი
 სულთათანას, გლოვის ზარსა.
 ყოველი მხრით: აქაც, იქაც
 სევდა დაჰქრის და დაფრინავს,
 ქართან ერთად გმინავს მიწაც,
 სიხარულს კი სძინავს... სძინავს.
 და კვენეს, ოხრავს მგონის ჩანგი
 შორს, შორს ისმის მწარე ჰანგი.

6. ჩხიკვაძე

ანაბროლ ფრანსის აზრი ფრანგ დრამატურგებზე
 ამას წინადა უყრნა „Comedia“-ს ერთ-
 ერთ თანამომრამელს უსაუბრნია საფრანგეთის გამომ-
 ჩენილ მწერად ანატოლ ფრანსისთან საზოგადოდ თე-
 ატრსა და კერძოდ ფრანგ დრამატურგებსე.
 რაც უთქვამს ანატოლ ფრანსს, შეიძლება ეკუ-
 ლაფერში არ დაუკთახნით, მაგრამ, როგორც
 გამომჩენილი მწერლის აზრი, მაინც მოგვეყვას:
 — თუკილადა ჰგონათო, რომ მე თეატრი არ
 მიყვარსო, — უთქვამს მას — ხუ თუ შესაძლებელია
 უკუღებულს ჰყო ის დარგი ხელაფნებისა, რომლი-

სათვისაც მოღვაწეობდნენ ესხილა და მისი
 ის ასწავლეს, რომელმაც ისეთი შეხედულებანი შე-
 ქმნა, რომლის უმადლეს და უსრულესს ვერას შე-
 იქმნა ჯდომანის გონება. მხოლოდ ეს კი უნდა ვთქვა,
 რომ საფრანგეთში ეს დარგი ხელაფნების XVII სუკ-
 შემდეგ დიდად დაეცა და ზოგ გამანაკლის გარდა
 თანამედროვე დრამატურგთა საფრანგეთის მეტად
 დაბლა სდგას. იმ დროს, როდესაც ლიტერატურის
 სხვა ნაწილებმა მეტად გაანათარეს და გააღრმავეს
 თავიანთი შინაარსი, გაიფართოვეს თავიანთი ასწარე-
 ზი, დრამატული ხელაფნება მთელი სიმა სუკუ-
 ნეა, რაც ერთსა და იმავე წერტილზედა სდგას,
 როგორც შინაარსის დარსებით, აგრევე გარეგანის
 სხეულის, სტილის მხრივაც. ახალი დრამატურგიის
 ძველთან შედარებაც კი არ შეიძლება. ხუ თუ შეი-
 ლება, უკეთუ მართლა მუშტრის თვალთ გაანჩეკო,
 რასინის ჭარმანოულ ქმნილებათა და დიუმ-შვილის
 გასწარურებულ მრავალ-სიტყვაობას შუა ერთი ზა-
 რალელი გაიყვანათ?!

— რაც შეეხება XVII სუკ. დრამატურგებს, მათი მო-
 რის უმეტესე უცხო დედისული მსტერის სიტყვა-
 სა კორნელია. ამ მხრით იგი თვით რასინიც მს-
 ლა სდგას, თუმცა რასინი დედი და დრამა
 მტადნეა კაცის სულის ვითარებისა. კორნელის რა-
 მალებს მუდამ გამწნეგ რუანში მცხოვრებთა გონი-
 ერ სახეს; რასინის ლექსებში კი სტატისლმის
 თვით გული მთელი ქვეყნიერებისა.

მთლიერზე კი შემდეგი გამოსთქვა თურმე
 ანატოლ ფრანსისა:

— მთლიერის მნიშვნელობას უარს არ ვყოფი
 მაგრამ ეს კია — დრამატურგიის დაცემა, ჩამოქვეი-
 თება მისგან იწყება. მას შემდეგ მთელს ერთს სა-
 უკუნეს უნდა გადახტეთ — იმ საუკუნეს, რომელ-
 შაც კაცობრიობამ ხელი მიჰყო თავის ძველ რწმე-
 ნათა შერეუვას და თავის საფუძველთა დანგრევას —
 და მხოლოდ მას შემდეგ წავაწყდებით ზირველ ხა-
 რისხოვან დრამატურგს — ბომარშესა. ბომარშეს შემ-
 დეგ კი იწყება ხანა გადაზრეხილ რომანტიზმისა.
 ზირდათ მე ჰიუგოს დრამები კარაკარტურებთა მე-
 ჩვენებს. თითქო დიდს სიამაფნებისა გრძობდა ეს
 კაცი, რომ თავისა თავის ზარდაღებისა სწერდაო.
 იგი მოქმედების უაღბლად ქმნის, გრძობების აზვი-
 აღებს, ცრუ და ეაღბ ანტიტეზებს ასხამს ერთი მე-
 არეზე, ეფუელავე კეთილ-გონიერს ზურგს აქცევს
 და მუდამ-ვამ შეურაცხ-ყოფას აქენებს განებოს, გე-
 მოფნებას და ადამიანობას. მეც ხშირად ვეკითხები
 ხუმს თავს — აბა როგორ შეიძლება ეველას ამ სი-

საქართველო
საბჭოთაო

სულელებების მისმენა და ურეკა-მეთქი. ვოველის მხრით ვინდობდა ავტომატურად „კონსენს“-ის ან „რეინტეგრაციის“ წარმოდგენას. ვაქტორ ზიუგო დიდებული ხელაფანაა ფარმისა, მსკეინიერა მსატ-ვარი სიტუაციის თავის ღირიულ ნაწარმოებში, მის-ლად მისი დრამები კი ეკვლას მის თავისინის-მცემ-ლებს, რამდენადაც კი შეტყუებით სავი გონებმა, სი-წითლესა ჰგონის და არცხეხს.

— თანამედროვე დრამატურებზე კი, ანა რა გითხროთ? განა შეიძლება ავტომატურად დრამების ად-ტრანსფორმაციაში მოთქვას მისმენელი? ამ თითქმის შეუ-რთხმელის-მიერ შეითხრულმა დრამებმა! ავი შეტყუ-ტლანქის და დანაღ ღირსების დრამების თხზავს ამ გვარისავე მსმენელისათვის. ან კიდევ დიუმ-შე-ლის ტენდენციური ზიესები! რას გუანან!

— ლაბიაში მართალია სიახლე ავტორთა, მკრამ-იმავე დროს შეტყუდ უბრალო და გულ-უბრუნებელი. მისებურ დრამატურებისათვის, რამდენადაც დიდი ბოლომდე არ აწევენ გულს, შეტყუდ ადვილი რამ არის ბურჟუას მცირედიენ სისულელებების დასტინოს ხო-ლმე. ისე სსზოგადით კი, დღეს დღეობით დრამა-ტიულ ნაწარმოებთა რიცხვი დროთა დღე მსტუ-ლობს, მხოლოდ ეკვლასი კი ხელ-ახლა ერთს და იმავე ამბავს მოგვიერთხრობენ ერთს და იმავე, უკვე გამეფებულს მეთადითა, ახლის საღებავით და ფერებით გვიქარგვენ ისევე ძველ სხელებს. ამით შორის ეკვლასე უფრო შესამჩნევი დრამატურისა-ფრანკეთში ისევე ხელ ერთევა, ის ნამდვილ გნებ-თა დეფუს და გულის თქმით მანც გამომგვეცემს; მათ შეგახებთა და მათი ბრძოლის ამბავს გვიხა-ტავს.

დასასრულ ანატოლ ფრანსის არ სწამს, რომ თეატრს დიდი რამ გავლენა ჰქონდეს ცხოვრებაზე.

— დრამების შექმნები — უთქვამს მას — მუდამ სსზოგადების აზრს, ნებით თუ უნებლიეთ, კმარხილებიანა. დიდებული იდეები მათის წარმო-შობიდან მხოლოდ რამდენიმე წლის შემდეგ მის-წინთ ხოლმე. ასე, რომ ზირველ ხანებში შეიძლე-ბა სრულიად შეუმჩნეველნიც კი დარჩენ. რადესაც ზარისებლები რეველიოუციონურ ზიესებს ტაშს უკრავენ, ისინი თავისუფლების იდეას კი არ უხვდებიან ესე-ზეიმიათა. ისინი მხოლოდ იმას უკრავენ ტაშს, რა-მაც ისინი ააღუფავ და გამოიწვიო მათი სიცილი ან ცრემლები.

შ—ანი

მწუხარე საქართველო — ილიას ძეგლი ქსნდაკება ი. ხაკალაძის

გახსენება თეატრის შესახებ

(დასასრული. იხ. ,,თ. და ც.“ № 35—38)

ერთხელ სეზონის მიწურულში ქუთაისს ჩავედით ჩვეულებრივად. იმ დროს საბანკო კრება იყო და მთელი იმერეთი ქუთაისში იყო. დავიწყეთ წარმოდგენა და ზედი-ზედ თერთ-მეტჯერ ვითამაშეთ და წმინდა შემოსავალი დარჩა ხუთას თერთმეტი თუმანი. ჩემს ოცნე-ბას საზღვარი აღარა ჰქონდა. მე ფიქრობდი რომ, თუ ასე წავიდა საქმე, მერმისისათვის არ-ტისტებს ჯამაგირს გავუორკვეცებ და სათეატ-რო სცენაც, შეიძლება, გაიმართოს მეთქი. მაგ-რამ ჩემს ოცნებას მალე შეეკვეცა ფრთები: არტისტებმა, გარდა შიშნიაშვილისა, ერთხმად გამომიცხადეს, რომ ანტრეპრიზას აღარ ვემორ-ჩილებით და ჩვენდა თავად გვინდა შევადგი-ნოთ ამხანაგობაო. მიმატოვეს და წავიდენ თბილისს. მიზეზად ის მომიდევს, რომ ჯამაგი-რი არ გვეძლევაო. მე მაშინვე მივიტყერი ხაზი-ნადართან, რომელიც ვალდებული იყო, ჯა-

მაგირი დაერიგებია ხოლმე და დავთარში ხელი მოეწერიებია არტისტებისათვის.

— ამ თვის ჯამაგირი არ მიგიცია?—დავეკითხე მე.

— როგორ არა.—მიპასუხა.

— აბა მიჩვენე დავთარი!

— დავთარი დამეკარგა.

— როგორ თუ დაგეკარგა? ახლა ხომ უფლება აქვსთ არტისტებს, თუ უნდათ დაამტკიცონ, რომ ფულს არ იღებდენ?!

— არკი თქვენ ამოწმებდით ხოლმე ყოველთვის, რომ ვაძლევდი?!

— მაშ შენ შეგიძლია დაამოწმო, რომ მიღებული აქვსთ?

— სიტყვიერათ კი, მაგრამ საბუთით ვეღარ.

მივხვდი, რა ამბავიც იყო და გავჩუმდი, მეტი გზა აღარა მქონდა. ბევრმა დაიჯერა, რომ არტისტები ჯამაგირს არ იღებდნო.

ერთხელ ჩემი ხაზინადარი შემოვიდა ჩემთან და გამომიტყდა: „დავთარი არ დამეკარგა, მე მაქვსო“. და გადმომცა დავთარი.

მე მაშინვე გავექანე „დროების“ რედაქციისაკენ და ვსთხოვე მესხს, რომ არტისტები შეეყარა რედაქციაში და დაეპირდაპირებია ჩემთვის. დანიშნულ დროზე ყველამ თავი მოიყარა და როდესაც მე დავეკითხე: მართლა არ მიგიღიათ ჯამაგირი მეთქი? მხოლოდ საფაროვის ქალმა და ვასო აბაშიძემ სთქვეს: ჩვენ არა დაგვკლებიარაო, დანარჩენებმა კი უარი განაცხადეს. მაშინ გამოვაჩინე, მანამდი დაფარული დავთარი და გამოჩნდა, რომ არა თუ რაც ერგებოდათ, ზოგიერთს წინა თვისაც კი ჰქონდა მიღებული, მხოლოდ ალექსანდრე ყაზბეგს აკლდა თხუთმეტი მანეთი და ისიც მიტომ, რომ „კოლხიდაში“ გამომართვა სამ თუმან-ნახევარი.

ამებს ყოლიფერს თურმე მეორე ოთახიდან ყურს უგდებდა რედაქტორის მეუღლე, ეკატერინე მელიქოვისა. გამოვარდა გაფითრებული და მიჰმართა არტისტებს, მე არ მეგონა თუ მაგას იკადრებდითო: ახლა რაღას ეტყვიო ამ თქვენ ხელმოწერილ დავთარს? არტისტებმა ბოდიში მოითხოვეს, მაგრამ მე კი მაინც იმ დღიდან ჩამოვშორდი ქართულ თეატრს სამუდამოდ.

ამ რამოდენიმე წლის წინეთ კი, კომიტე-

ტის თავ-მჯდომარემ, ნიკოლოზ ქვინაძემ, შევიღმა, რომლისაც დიდი პატივს სცემს მამქვამომწერა, რომ ერთი სეზონის განმავლობაში, რეჟისორობა მეკისრა და მეც ხათრი ვეღარ გაუტეხე. იმ სეზონში პირველად გამოვიდენ სცენაზე შალიკაშვილი, დავითიშვილის ქალი და სხვანი. ჩემმა რეჟისორობამ სარგებელი ვერაფერი მოუტანა რა თეატრს და არც მოსახერხებელი იყო მისი მოტანა. ბევრ სხვა და სხვა მიზეზების გამო, მაგრამ პირადად მე კი დავრწმუნდი, რომ ჩვენ ქართული თეატრი არა გვაქვს, მხოლოდ სხვებსა ვბაძვით და იმ მიბაძვაშიაც ბევრი არა ჰყრია-რა.

აქ საჭიროა მიზეზების ჩამოთვლა, მაგრამ ჩვენ ჯერ კიდევ ვუყურებთ ამ სეზონსაც და მერე, თუ მივაწიეთ მანამდი, ჩამოვსთვლით მოურიდებლად.

Handwritten signature or initials.

ლოცვა

(კოლცვისა)

უფალო, ჩვენო მეუფევ! წმინდა არს ჩემი რწმუნება, ვითა „ლოცვისა აღია“, მაგრამ წყვდიადი სამარე რწმუნებასთანაც მწყარალია. ვერ იმოქმედებს იქ სმენა, ვერც დახუჭული თვალია, გულის ფეთქა და სიცოცხლე საუკუნოდ გამქარალია.

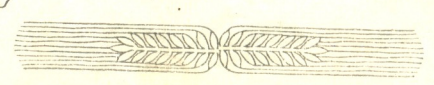
წმიდა ჯვარი და სამარე, ცის კიდე და მთლად დუნია შემოქმედის შემძლე ხელით კრეტსაბმელით გაბმულია.

კაცი, მხეცი, მათ ცხოვრება, მათი არსი და სულია ზეგარდმოს განგებითა საიდუმლოთ მოცულია.

ვერ ვინ შესძლებს მის დარღვევას, ვის ღმერთმა მისცა სული, ვერც კაცი და ვერცა მხეცი, ვერც ცეცხლი აღზნებულია.

შეიწირე, შემოქმედო, ჩემი ლოცვა და გულია, სიყვარული მხოლოდ შენი წმიდათ მაქვს დამარხულია.

მღ. ფილა

ახლაგაზდა მსახიობი
ბუღუ მდივანი

დასავლეთ ევროპის ლიტერატურა

ხანა კაპიტალიზმის აღყვავებისა

(გაგრძელება. იხ. № 37)

კაპიტალიზმმა შესცვალა როგორც ადამიანთა საზოგადოებრივი, ისე სქესობრივი ურთიერთობა, როგორც ფიზიონომია საზოგადოებისა, ისე შინაარსი და ფორმა სიყვარულისა.

იმის და მიხედვით, თუ რავდენად ვითარდება კაპიტალიზმი, ბურჟუაზიულ წრეებს შთამომავლობის შემცირება ემჩნევა. მეცხრამეტე საუკუნის უკანასკნელ მეოთხედში ინგლისის, ბელგიისა და გერმანიის მცხოვრებთა რიცხვი თითქმის ოთხი პროცენტით კლებულობს. საფრანგეთში, სადაც ზემოხსენებული პროცესი სხვა მიზეზებისა გამოც რთულდებოდა, იყო წლები, როდესაც დაბადებულთა რიცხვი მიცვალებულთა რაოდენობას არ აღემატებოდა. ასე რომ ბერტილიონს ჰქონდა უფლება, დაღადეყო: „საფრანგეთს ბოლო ედება!“ თვით ზოლაც მართალი იყო, როდესაც თავის რომანის „ნაუფაფეკების“ გმირის — მათიუ ფრომანის პირით ამბობდა: „უფალო! პარიზი სიკვდილს აპირებს!“ მეცხრამეტე საუკუნის მეორე ნახევარში დასავლეთ ევროპის ყოველ კუთხეში ფეხს იკიდებს მალტუზიანობა. სამოცდაათიან წლებში ინგლისში იბადება რთული ლიტერატურა ამ საკითხის გამოსარკვევად, სდგება „მალტუზიანელების ლიგა“, რომელიც თავის მანიფესტის საშუალებით აცხადებს, „ის, ვინც აჩენს იმდენს შვილს, რავდენისაც ჯეროვანი კვება და საპატო ადზრდა არ შეუძლია, დიდს

სოციალურ დანაშაულს ჩადის.“ ზოლას მანში „ნაუფაფეკებისა“ მსხვილ კაპიტალიზმს ბოშენს არა სურს ბევრ მემკვიდრეობისათვის დაახურდაოს თავისი დიდი შეძლება. ამ მიზნით თავის ოჯახს იგი ერთი შვილის მეტს არა სძენს. როდესაც ბოშენი იგებს, მუშა ბუანოს ათი შვილი ყავსო, გესლიანად ეკითხება: „თქვენ გიკვირთ, რომ საჭმელი არა გაქვთ — რა?!“ მსხვილი ბურჟუაზიას არც წვრილი ბურჟუაზია ჩამორჩა. ბრიეს პიესაში „Petit amie“ ტანისამოსის მაღაზიის პატრონი, რომელსაც მხოლოდ ერთი შვილი ჰყავს, შემდეგის მოსაზრებით ხსნის ამ გარემოებას: მას და მის ცოლს არ სურდათ წაეხდინათ თავისი ცხოვრება, და მათი ერთადერთი ოცნება იყო, შვილისათვის ბრწყინვალე მომავალი შეექმნათ.

შთამომავლობის ხელოვნურ შემცირების ამ პროცესმა, ბურჟუაზიულ წრეებში გამეფებულმა, ხელი შეუწყო ათასგვარ სქესობრივ ანომალიის წარმოშობასა და განვითარებას. ამგვარ ანომალიას წარმოადგენდა მამაკაცთა შორის სიყვარული.

ინგლისის საზოგადოებაში მალტუზიანობასთან ერთად ბერძნული სიყვარული გამეფდა, რაიც გამოაშკარავდა ინგლისელ პოეტის — კატორგით დასჯილ უალდის პროცესით: საფრანგეთში მდიდარ ბურჟუაზია შორის ბევრია მომხრე მამაკაცთა შორის სიყვარულისა (ჰომოსექსუალიზმისა), როგორც მოწმობს ზოლას რომანი „პარიზი“. მოიპოვებინ აგრდევ ამ სიყვარულის მქადაგებელნიც, მსგავსად რომანის „აფრადიტას“ ავტორის პ. ლუისისა.

მეორეს მხრივ, შთამომავლობის ხელოვნურ შემცირების პროცესმა შექმნა ფიზიკურ სიყვარულის უარყოფა, პლატონიზმისა და ასკეტიზმის აყვავება. შევციელ მწერლის ოლა ჰანსონის კრებულის „Sensitiva amorosa-ს“ ერთის მოთხრობის გმირნი: ქალი და კაცი არასოდეს არ დალაპარაკებოდენ ურთი ერთს; მთელი მათი სიყვარული განისაზღვრებოდა იმით, რომ ისინი ხანგრძლივ ისხდნენ ზღვის პირად და სიჩუმით მოკუთლნი შესცქეროდენ ერთმანეთს თვალეებში. „არავითარი ფიზიკური კავშირი — დასძენს ამას შესახებ ავტორი — იქნებოდა ისეთი იდუმალი, როგორც იყო ამ ორი არსებათა შეკავშირება. ამათი გრძობანი და აზრნი, გადახლართულნი, ნაყოფჰყოფდნენ მათ.“

შვეციელი მეორე მწერალი ჰეიდენსტამი ფიზიკურ სიყვარულს ბრწყინებით აღჭურვილს ფრთოსანს დრაკონს, ან ეგვიპტურ ღმერთის ქატორის ხატებას უღარებს. ჰეიდენსტამი უფრო შემადრწუნებელ სიმბოლოს ეძიებს: ძველთაგან ძველს ეკლესიაში ჰკილია სურათი. ამ სურათზე დახატულია ეშმაკი, თხის თავით. ეს ეშმაკი ცეცხლის ორთითზე წამოცმულს ადამიანს ატრიალებს, ხოლო თავით ადამიანი ისეა წელში მოღუნული, რომ ხელის თითები ფეხის გულსა სწვდება. ეს ეშმაკი — სიყვარულია: მეორე მოთხრობაში ჰეიდენსტამს გამოჰყვავს ახალგაზდა, რომელიც უარჰყოფს ხორციელ სიყვარულს, ხოლო თავის სატრფოს უსხეულო აჩრდილად, იდეალად ისახავს. ხანდახან იგი იწვევს სტუმრებს, უჩვენებს ცარიელ სკამს და ეუბნება მათ: „აი, აქ ზის ჩემი ცოლი, რომლისთვისაც სიბერე არ არსებობს. ჩვენს შეუღლებაზედ ბედნიერი არა-რა არსებობს ქვეყანაზედ. საღამოთი ლამპის შუქზე ვუკითხავ მის სადიდებლად შეთხზულ ჩემ ლექსებს. როდესაც მე მოვკვდები, იგი ყოველთვის, მშვიდი და წყნარი, სასთუმალთან დამიჯდება.“

საფრანგეთის ახალ ლიტერატურაში ხშირია ასკეტები — განდევნილები, რომელნიც ქვეყნიურ სურვილთ თავს ანებებენ და მონასტრისაკენ მიემშურებიან (გიუისმანსი „გზაში“); ხშირია მამაკაცი, რომელსაც ქალის უსულო მანეკენი უყვარს (ვილიე დე-ლილ ადანის „მომავალი ევა“); ხშირია სიყვარული ვარდისადმი (მოპასანი „ცოლ-ქმრის გაყრა“); ბევრი „მისტიურ ქორწინებაზე“, „ორსულის კოცნაზე“ და „ტვინით შეუღლებაზე“ ოცნებობს (პრევა „ლეა“). ზოლას სიტყვით, ლიტერატურასა და მხატვრობაში ჰბატონდება „უსხეულო ქალი, რომელიც აჩრდილივით დნება საყვარელ მამაკაცთა ხვეწნაში.“ ე. როდის რომანის „სიკვდილისადმი ლტოლვის“ ერთი გმირი ამბობს: „დაე, უკანსკნელი მამაკაცი და უკანსკნელი ქალი მოკვდეს ქალწულობრივ სიბერეში; დაე, ისინი მოკვდნენ, გამხნევებულნი იმ დღიად აზრით, რომ ქვეყანაზე მათან ერთად მოისპობა შეგნებული სიცოცხლე.“

თანამედროვე კაპიტალისტურ საზოგადოებაში ბურჟუაზიულ ოჯახის ქალი ძალიან ძნელად თხოვდება, ვინაიდან ერთის მხრით არ-

სებობისათვის გამწარებული ბრძოლა ნებას არ აძლევს მამაკაცს, ცოლი ითხოვოს, ხოლო მეორის მხრით მანქანამ შეამოკლა ქალის ოჯახურ შრომის სფერო და მით მნიშვნელობა წაათვა ქორწინებას, როგორც სამეურნეო დაწესებულებას. თუ გაუთხოვრობა ქალისთვის აუცილებელი შეიქმნა, ფემინისტ-ქალებმა იგივე გაუთხოვრობა იდეალად დაისახეს. ესენი ქალებენ მამაკაცისადმი შეგნებულ შულღსა. ახალ ლიტერატურაში ხშირია მდომარი ამაზონი-ქალები, როგორც მარსელ პრევეს რომანის „ლეა“ გმირები: რომენ პირინცი და ფრიდერიკა სურიე. ამ უკანასკნელთ მიზნათ დაისახეს აღაზარდათ მოზარდ დედათა თაობა ისე, რომ მას არ დსკირებოდა მამაკაცთა არც ფული და არც სიყვარული. ხშირად ფემინისტ-ქალების მტრობა მამაკაცებისადმი რაღაც პათოლოგიურ სენის ხასიათს ლებულობს. ასე, არსენიევის რომანში „უფლება-მოპოვებულ ქალის დღიურში“ გმირი-ქალი შფოთდება, როდესაც ახალგაზდა ყმაწვილი კაცი მუხლთმოყრილი სიყვარულს ეფიცება, იმდენად შფოთდება, რომ სცემს, ხელზედ ჰკბენს. ხოლო როდესაც ახალგაზდა კაცი იატაკზე ვარდება, ქალი ისე მძლავრად ადგამს გულზე ფეხს, რომ ძვლების ტკაცა-ტკუცი ისმის.

(დასასრული შემდეგ)

პეტრე დაღვაძე

მ ლ ე ბ ი ა

კლდის პირასა ვარ... გრძნობებსა ვმონებ. ბუნებას ვუსმენ... ჰფრენს აღმაფრენა, ლერწამი რხევით ამბორს მიგზავნის, ჰიმნად მეკმევა ბულბულის სტვენა.

* *

ველი მკერდს მიღელს... ნამი მიცინის; ტყე თვის წიაღში მეპატიევა, ბუჩქი თავს მიკრავს... სვია ყლორტს მახვევს, ვარდი სუნს მაფრქვევს და მეღიმება.

* *

ყვავილნი ნექტარს მიზიარებენ, ცის კამარიდან კრემლს მაფრქვევს მთვარე, კაცთა ფერხულში მეხუთების სული... ვაგლახ! სიცოცხლე მწარეა... მწარე...

კიკნა-ფშაველა

უიიბრკლენ...

შეიბრძოლენ!

ზეცით მონაბერი ჰენიოსობა, ნიჭი, ტალანტი და... ტლანტი, მოუხეშავი ძალა და ღონე.

ღონე და ტალანტი!

შეიბრძოლენ!

—ტყუილად ხტუნაობ... რათ იწუხებ თავს, ხომ იცი ვერსად წამიხვალ! თუ გავგულისდი —გაგჰყლეთ, გაგსრესავ... ჰო და ამიტომ დაწყნარდი, მოისვენე, თანაც მიფრთხილდი, თორემ...

ეუბნებოდა ტლანტი ღონე მოქნილსა და ნათლით მოსილ ჰენიოსობას, რომლისთვისაც მას ხელი მოეხვია და ძარღვებით დაბერილ მკლავებში გათანგული ჰყავდა.

ნიჭი, ტალანტი თავისას მაინც არ იშლიდა! თითქო არც გაეგონოს.

ის, მოქნილი და ჰაერსავით მსუბუქი, თან და-თანობით თავისუფლდებოდა და მკერდამდის თავი გაინთავისუფლა.

გულმოსულმა ტლანტმა ძალამ მაგრათ შემოუჭირა თავისი ღონიერი მკლავები ნიჭსა, ტალანტს...

— დაგამხვრევ... გიჯობს იყუჩო... ნუ მეურჩები. ხომ იცი მე ხუმრობა არ მიყვარს... ხა, ხა, ხა...

სასაცილოა!

რადგან ტალანტი წელს ზევით უკვე განთავისუფლდა.

—აა, არ ისვენებ? გინდა გამექცე? უბედურო, წელში გაგწყვეტავ...

და ტლანტმა ძალამ წელს შემოარტყა ლომებრ ძლიერი მკლავები.

ტალანტი მსუბუქად შეინძრა და ფეხებამდის განთავისუფლდა.

ოო, რა საშინელი ხმა მოისმა...

შებლავლა ტლანტმა ძალამ და ღონემ.

— საზიზღარო, არ გამიგონე? მოგსობ, თავს გაგჰყლეთ...

და ფეხებში სტაცა თავისი ღონიერი მკლავები, რომ მსუბუქი ჰენიოსობა, ნიჭი, ტალანტი ერთის მოქნივით გაენადგურებინა, მაგრამ... ხა, ხა, ხა...

სასაცილოა!

ტლანტმა ცის სივრცეში თავისუფლად გაინავარდა, მხოლოდ ტლანტი ძალა და ღონე კი საშინელის ძლიერებით ძირს დაემხო, მიწაში მკლავები ჩაეფლა და აუტანელი ტკივილების გამო საზარლად იკლანკებოდა და კვნესოდა...

კვნესოდა შემადრწუნებელის ხმით და ველარ ბედავდა შეეხენდა ცის სივრცეში თავისუფლად მონავარდე ტალანტისათვის.

ხა, ხა, ხა...

მოუხეშავი ძალა და მოქნილი ტალანტი შეიბრძოლენ! სასაცილოა!... ვანო ბარველი

რუსულ დრამატულ დასის

მსახიობი და ანტრეპრენიორი

ვ. ი. ნიკულინი

აქამდის თეატრი თუ მხოლოდ შექმნულ-თათვის იყო ხელმისაწვდომი და მარტო კასართობად ითვლებოდა, ხლას სკოლათ გარდაქცა ჩვენი ცხოვრებისა და სწავლის შვეურვალე ხალხიც მას ეტანება.

ადამიანში კადუიქიულაა ესტეტური გრძნობა, სულიერ დატკობის, კანების გამსხხელი მხატვრულ ნაწარმოების ხილვის სჭიროება; აუცილებელ, სჭიროებათ გარდაქცა სულიერი სხრდო; დიდი თუ ზატარა გრძნობის ამ მოთხფნილებას. თეატრების წინ გულხაწვეტილი სდგას შვეურვალე ღარიბი ხალხი და შეხატრის იმას, ვისაც შექმნება აქვს თეატრში შესვლისა.

ხალხის გულის ტკივილი იგრძნო ვ. ი. ნიკულინი, რუსულ დრამატულ დასის ანტრეპრენიორმა და მისხიობმა და თეატრი გაადემოკრატა, ხალხს კარი გაუღო, ათაურთან დღიურ მუშისათვისაც ხელმისაწვდომი გახდა თეატრი, ხოლო ღარიბებისათვის კი მართავს უფასოდ წარმოდგენებს, ლექციებს; კარდაი ამისა, როგორც ჩვენს ჟურნალში იყო აღნიშნული, მწაფეთა და ჯარის კაცებისათვისაც განუძრახავს ცალკე წარმოდგენების მართვა. ნიკულინი გულწრფელად ეტკება ხალხის სულიერ მოთხფნილებას და არ იშურებს არც შრომას, არც შექმნას. ხალხის სკეტიფდლედ მშრომელს დიდი ზტავი და სიუფარული აქვს დამსხურებული სხოგადობის მხრით, რის დირსიც, უეჭვლად, არის კიდევ.

ქრისტიანობის თეკში ნიკულინი აზიარებს თავის იუბილეს კადხდას და მაშინ შეკუქდება უფრო ახლო გავიხნოთ იგი, როგორც ხალხის გულწრფელი მეკობარი და ხელაფნების ტადრის დაუხარელი მუშაკი.

განხანი

მ თ ვ ა რ ე

(გუძღენი ბ. გელას)

ცისა სივრცეში, ცის ლაყვარდში მიჰკრთის, მისცურავს,
 ნაზათ მიაპობს დასავლეთით ცის კაბადონსა,
 და ძირს ქვეყანას სხივებს აფრქვევს, ნათელით ჰბურავს,
 აღარ იშორებს ამ სიუხვეს, მზით მონატყორცნსა...
 სოფელსა სძინავს... დღიურ შრომით მოღლილ-მოქანცულს,
 თავზე დაჰკივის ბუკიოტი, გულ-შესაზარი,
 მშობელ მთა და ბარს სისხლით ნალაქს, ცრემლით მონამულს,
 მიმოფრქვევა... ვით მწუხრის ჟამს ეს გლოვის ზარი...
 ყვავილთ მგოსანი არ ჭიკჭიკებს, აღარ ფრიალენ,
 ამ ნანატრს ღამეს არ შეჰხარის გულ-სედიანი...
 შავი სატანა ძღვევის აღამს დააფრიალებს,
 ჩვენს უბედობას დაჰხითხითებს სვე-ბედიანი...
 იქ ცოცხალთ საფლავთ გარს უვლიან შავი აჩრდილნი,
 სიკვდილის ძელსა აყუდებენ ცისა წიაღზე,
 რომ მხნე მებრძოლნი, უშიშარნი ხალხისა შვილნი
 ზედ ჩამოჰკიდონ, ჩამოახრჩონ დილის სისხამზე.
 ჩაგრულთ უბანი, ჩაგრულთ კერა კვნესის, ქვითინებს,
 შავი სიკვდილი თავს ევლება სულის მხუთველი...
 ობოლი ჩანგი აღარა ჟღერს, აღარ წკრიალებს,
 სევდას და ვარამს დაუბურავს ცხოვრების ველი.
 მთვარე-კი ნაზათ ცის ლაყვარდში მიჰკრთის, მისცურავს,
 ჰკვეთავს, მიაპობს დასავლეთით ცის კაბადონსა,
 და ძირს ქვეყანას სხივებს აფრქვევს, ნათელით ჰბურავს,
 აღარ იშორებს ამ სიუხვეს, მზით მონატყორცნსა!..

ბ. პელაშვილი

ქ ა ლ ი დ ა ვ ა მ ი

(ერთ სურათიანი დრამატიული ნაწარმოები თანამედროვე ახალგაზდობის ცხოვრებიდან)

თამარ, ახალგაზდა ქალი.

სანდრო, ყმაწვილი კაცი.

ღარიბულად მორთული ოთახი საწერი მაგიდა. მაგიდაზე წიგნებია, საწერ-კალამი და სარკე, ოთახის ერთ კედელთან სდგას საწოლი ლოგინი. კედელზე მიკრულია სურათები. სამი სკამი და ერთი სავარცხელი. ოთახს ერთი კარი აქვს, კარის პირდაპირ კედელში ორი ფანჯარაა. თამარი უზის საწერ მაგიდას. მის წინ გადაშლილი წიგნია, რომელსაც არ კითხულობს. ნაღვლიანი სახე აქვს. ჩაფიქრებულია. ხშირად მიაყურებს შემოსვალ კარებს,—სჩანს ვიღაცას ელოდება. შემდეგ მოუთმენლობა დაეწყობა, ადგება და მივა კარებთან.

I

თ ა მ ა რ ი

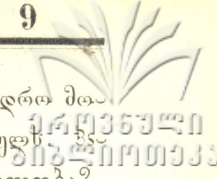
თამარი. სად არის ამდენი ხანი? (მობრუნდება, ისევ საწერ მაგიდას მოუჯდება) ოხ, ღმერთო! ღმერთო! (კვლავ ჩაფიქრდება) არა! მას არა-

ფერი შეუძლია!! მისგან არაფერი გამოვა!! (სწრაფად აიღებს რეკულს, გაშლის და ჩახედავს) რა მინდაო?.. (ცოტა ხანს თავისთვის კითხულობს) არა, არა მრწამს... (გაისურავს რეკულს) სისულელეა! იქნება, ჩემი თვალის ახვევა უნდა?! (მწარედ) ეხ, სანდრო, სანდრო! რა უყავ ჩემს იმედებს!! (ზარი. თამარი შეკრთება. ცოტა ხანს შემდეგ მოაკაკუნებენ კარზე) მობრძანდით! (წავა კარებისკენ. შემადის სანდრო. ქუდი და ჯიბე ხელში უჭირავს სსაფხულად ზაღტომია) ჰო, შენა ხარ?

II

იგივე და **სანდრო**

სანდრო. გამარჯობა! (ხელს ჩამართმევს. ზაღტოს გაიხდის. ამოიღებს ცხვირსხილს, გასწმენდს ზესხეს, გააკეთებს თვალებიზე და თამარის ხელად დაჯდება) რასა იქ?

თამ. (მაგიდას უზის და გადაშლილ წიგნში იყურება) რა უნდა ვქნა, შენი აზრით?

სან. (ზაუზის შემდეგ) რა იცი ახალი?

თამ. (წინანდებურათ. მკვასხეთ) არაფერი! (ზაუზს)

სან. (აღგება, გაიფლას, ზაღტას ჯაბიდან სხაპირსკეს ამოიღებს) ვანომ დღეს რეფერატი წაიკითხა!

თამ. (იმავუ კილოთ) მერე?

სან. (ეტეობა, თამარის კილო ნერეებს უშლის) მეტი არაფერი!

თამ. (მკვასხეთ) რა თემაზე წაიკითხა, თუ გაიგე? (ამ უკანასკნელ სიტყვას განსწახს ხსის უსვამს)

სან. (ძდას ატანს თავს, რომ მშვიდათ ილაზნაკას) თანამედროვე ფილოსოფიურ პრობლემებზე.

თამ. (წიგნს დახურავს, სარკეში ჩაიხედავს. აკდებუჯად) შენ კი რასა შერებ?

სან. როგორ თუ რას ვშერებ?

თამ. (აღგება, წავა ღოგინისაკენ. მიმავადი) ჰო, რა უნდა ქნა? შენი ამბავი რომ ვიცი... (მიდის ბალიშთან, ასწევს, გამოიღებს წერილს, დაუბრუნდება მაგიდას და ჩუმად დაუწევს კითხვას. ზაუზს)

სანდ. დაანებე მაგას თავი!

თამ. (კითხულობს და ისე) ჰო, მართლა!.. უკაცრაოდ... უკაცრაოდ!..

სანდ. გეყოფა! კარგია!..

თამ. (თავისთვის) რა ადვილათ მოტყუვდება ადამიანი?!

სანდ. როგორც მაგ. შენ ჩემში, არა?

თამ. (ვირთმ კითხულობს) თუნდა ეგრეც იყოს!

სანდ. მართალი ხარ! (აღგება, ზაპირის მისწევს)

თამ. (ვითომ წერილიდან ამოკითხს) და გაცხადს ხა, ხა, ხა! რა სულელია?

სანდრ. (შეჩერდება) რა ამბავია? ვინ გწერს?

თამ. (ეურადლებას ან აქცევს) ვინ უნდა იყოს შენის აზრით? წერილს წიგნში ჩადებს. სანდრა დადის. თამარი დაჯდება და კედელს დაუწევს ურუბას. ფიქრებში წასული, სკამის ზურგზე გადაწევს. სანდრ ნელის ნაბიჯით დადის ჩაფიქრებული. ზაუზს). ოხ, ღმერთო ჩემო! (ამოიხრებს. თავსებს დახუჭავს. თავს უკან გადაწევს სკამის ზურგზე დადებს. სანდრა მივა და სკიდან დაჭეუვებს თამარს. ის იგძნობს სანდრის მხერას, და თავდა-

ხუჭული კითხვას) ცული ვარ, არა? (სანდრა მას შიშდება და ისევე ისე დაწევს სიარულს უზს) არ მოგწონს განა ასეთი მოწყენილობა?

სანდ. მე ყველგან მოწყენა შემაქვს!

თამ. (უნდა უკბინოს) მეტი რა გეთქმის? წინეთ რომ ასეთი არ იყავ!

სანდ. (ზასუს ან გასტეუს. სინუშე)

თამ. (თვალებს განხედავს) ოხ, ღმერთო! რა უბედური ვარ!!

სანდ. რითა ხარ უბედური? (მიუხლოვდება)

თამ. თავი დამანებე!

სანდ. რა გინდა, ქალო?

თამ. (თვალცრემლიანი აწითლებული შეხედავს სანდრას და ჩუმად, მაგრამ ძალდატანებით) სიკვდილი!

სანდ. (დაჯდება. ხმის კანკალით, გძნობით) თამარ, მითხარი, რათ წვალლობ აგრე? რათ იტანჯები? მითხარი, გამინაწილე შენი დარდები!.. მე ხომ შემძლია გაგიგოა!

თამ. (გაწევტინებს) არ შეგიძლია, არა!

სანდ. მაშ მე შენი მეგობარა არა ვყოფილვარ!

თამ. სამწუხაროთ არა!.. ამაზე მეტს, გთხოვ, ნუ ვილაპარაკებ!

სანდ. მაშ, მე წავალ! იქნება მარტო უფრო დაიმშვიდო გული!.. მართლაც და არც ასე შეიძლება...

თამ. (გაჭეუვებს სანდრას, თითქმის მის გულში უნდა ამოკითხოს დაფარული აზრი)

სან. თუ ამოდენა ტანჯვას გაყენებ... თანაც უბედურსა გყოფ... წავალ... მოგშორდე...

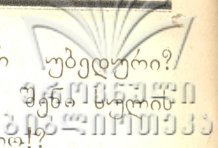
თამ. (აწა ბუნებრივად) ხა, ხა, ხა! მომშორდები? ხა, ხა! ახლა მომშორდები? ყოჩაღ, სანდრო!!

სანდ. მაშ, მითხარი, რასა გავს შენი ყოფა-ქცევა?

თამ. (ცრემლიანი, ანთებული, ნერეუბ-აშლილი კანკალებს) მომშორდი! წადი!.. რათ გაჩერებულხარ? წადი! მე არ გაკავებ! როცა ვიყავი ცოცხალი, ტურფა... ტუუ—რფა! (სანდრა გაშეშებულია) მაშინ ხომ მეაღერსებოდი, მამშვიდებდი? მაშინ ხომ მეხვეოდი... მკოცნიდი?! მალმერთებდი?!.. წადი! რათ შეჩერდი?

სანდ. თამარ!

თამ. (გაცრცხლებული) მძულხარ! მეზიზღები! ჩემს თვალში შენ არარაობა ხარ!.. არარაობა! ხომ გესმის?!

სანდ. რა დაგემართა? დამშვიდდი! სთქვი, თუ არ გინდა ჩემთან ცხოვრება, სიყვარული?! მითხარი და მეტი არა დაგჭირდება!!

თამ. (ტირის) რა ვქნა?.. წადი, წადი! (სწვერ მავადსე დაკურდნობა თავით, და ნერვიუ- ჯად ქვითანებს)

სანდ. (ცოტა ხსნა ან იცის რა ქნას, მერე მიბრუნდება ზალტასკენ) რომ ვიცოდე, რა გე- მართება?!

თამ. (შესვდავს, რომ ზალტას იღებს ხელში) ჰო, წადი! წადი სადმე მხიარულ საზოგადოე- ბაში! გაერთობი!! (წამადგება) არ გიყვარვარ? არა? ხა, ხა, ხა! რა სულიერი ვარ?!

სანდ. მაშ, მითხარი, რა ვქნა? რა?

თამ. მომშორდი, გაიქეცი, ნუ, ნუ! ყურს ნუ უღებ ჩემს ტანჯვას! ნუ დაინახავ ჩემს ცრემლებს! წადი! ნუ იშლი ნერვებს (დაცინვით) ჩემო სანდრო! (ცრემლ მარუული) ხა, ხა, ხა!

სანდ. არა, სჯობს წავიდე! შემდეგ, რო- ცა დამშვიდდები... აგრე სჯობია! (ზალტას იგვამს)

თამ. (აღვსნეული ცრემლ-მარუული მღერის, გულის ამღვრეუ ხმით)

ალარ ვიცი რა მატირებს,
სიმძულვარე, სიყვარული?!
რომლით მეტად იტანჯება
საცოდავი ჩემი გული?

(მღერის და თან უხვად ჩამოსდის ცრემლები. სიმ- ღერით მიუახლოვდება სანდრას, აკანკალებული ხმით გაიმეორებს)

რომლით მეტად იტანჯება
საცოდავი ჩემი გული?

სანდ. დამშვიდდი, თამარ! არა გრცხვე- ნია? ეგრე რათ იტანჯები? (უნდა ისევე გაიხადოს ზალტა)

თამ. (მიჯარდება, ან ახდევინებს) არ გაიხა- დო! შენ წასვლა გინდოდა! მაშ წადი! წადი! თუ გინდა გაკოცებ! ჰა... (მიუახლოვდება სკოტ- ნულად. სანდრა ნახად მოამარებს თამარს) მაშ, კოცნაც არ გინდა? ხა, ხა! გეზიზღება განა?

სანდ. (მეტად შეწუხებული იქვე დაჯდება სკამზე. მოწყვეტილი ხმით) რა გინდა, თამარ?. რათ მაწვალებ? რათ იტანჯები? მოდი ჩემთან...

თამ. (ტირილით მიუახლოვდება სანდრას. ნახად ეტევით, ეს უფრო უმატებს მას ცრემლს) სანდრო! სანდრო! (დაკურდნობა თავით სანდრას მხარზე) მიშველე... მიშველე... უბედ...

სანდ. (აღვსნით) რითა ხარ უბედური? სთქვი! მე ხომ შემძლია გავიგო შენა სული კვებება! სთქვი! აბა რით გიშველო?

თამ. რა გითხრა? მე თვითონ არ ვიცი?! (მადლა ტირის)

სანდ. ნუ ბავშვობ, კარგია! როგორ იქ- ნება?.. განა მე უცხო ვარ შენთვის, რომ არ შეგძლია გულის ნადები გამიზიარო? აგრე რამ აგაღელვა?

თამ. სანდრო! მე ცული ვარ!.. ცული! ვგრძნობ, რომ ჩვენ ვერ შევთვისდებით!..

სანდ. მერე რა უყოთ? ეს გარემოება ღირს განა იმათ, რომ ცხოვრება მოიშხამო?.. შენი ქირი წამილია!

თამ. (აღება, მოშორდება სანდრას და თა- ვის ღაგანსე დაჯდება) შენთვის ეს არაფერია, ჩემთვის კი... მე ესა მკლავს! თუ სულიერი შეუთანხმებლობა შენ არ გაწუხებს და არც გა- ფიქრებს, ეს იმას ნიშნავს, რომ შენ მე არ გყვარებივარ!!

სანდ. ასეთ შემთხვევაში ჩემს გრძნობებს მსხვერპლად ვწირავ საღ გონებას, ვინაიდან თუ ფაქტია ასეთი სულიერი გაყრა, მას ტი- რილით, თუ რაიმე სხვა ასეთი საშუალებით ვერ უშველი! (უცებ ხუმრების კადასე კადადის) ეს გაწუხებდა? ვაი, რა ჰაწია ბავში მყევხარ!! გულში (დამიღვით) ხომ არ მოგხვდრია კუბი- დონის ისარი? ჰაა...

თამ. ეს ხომ უსინილისობაა! ასეთი და- ცინვა! აი თუ განდა ეს აიღე! ამის შემდეგ როგორ შეგვიძლია ჩვენ ერთმანეთის გავიგოთ რამე? შენ ხუმრობ, როცა ჩემს გულში ცეცხ- ლია. არა, სანდრო, ეს შეუძლებელია!

სანდ. მაშ, როგორ გინდა? მეც ვიტყ- რო? როგორ გეკადრება?

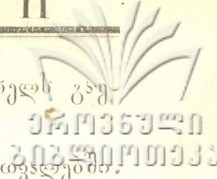
თამ. (გულმოსული) არა! მოვშორდეთ! მოვშორდეთ ერთმანეთს! არ შემძლია! შენს გულცივობას საზღვარი არა აქვს!!

სანდ. მოვშორდეთ, თუ შენ გინდა!

თამ. შენა?

სანდ. (აუღელვებად) ჩემთვის სულ ერთია!

თამ. (ამ სიტყვებით გულმოკლული. თათქა თავისთვის) ჰაა, შენთვის სულ ერთია? (უცებ ადება. ხმა მადლა, გადაწყვეტი) მაშ ჩემო სან- დრო, გამოგაჩნდა ორპირობა? თვალმაქცობა? მაშ იცოდე, რომ არ მიყვარხარ! მძულხარ!! ამდენი ხანა თურმე ნაღაბი გქონდა აფარებუ-

ლი და უსირცხვილოდ მატყუებდი... მატყუებდი!.. (ტრემლია შიშველებს) ისარგებლე ჩემი შენდამი გრძობით და ახლა სულ ერთია შენთვის-რა მე და რა სხვა? (ტირის) უსინდისო! (დიდი ხნის ზეჟს. სანდრო ადგევს. ზანდროს მისწევს. სიტყვა ვერ უთქვამს. თამარი უცბათ წამოდგება და შეჭყვინტის) დამიბრუნე საბავლო, დამიბრუნე ჩემი ქალწულობა, ჩემი სიცოცხლე!! დამიბრუნე ჩემი მხიარულობა, სიკბუტე! მომავორე შავი ფიქრები, თამარი შეხედვა ჩემი, რომელიც მომტაცე შენ, ავაზაკო, დამიბრუნე!!! სიმშვიდე, უღარდებლობა, რაც ასე ქურდულად ამომგლიჯე გულიდან და მსხვერპლად შესწირე შენს პირუტყვობას... დამიბრუნე!! რათ გაჩუმდი? (ვერ შიშველებს. ხმა დაუსუსტდება, დანე მისდის) სანდრო, რამ გაგაქვავა? (ტირის) ხმა გამე!..

სანდ. მიკვირს შენი საქციელი!! გესმის—რას ამბობ?

თამ. სანდრო! სანდრო! მეტი აღარ შემიძლია!

სანდ. ვერა გამიგია რა! გეფიცები ისევ მიყვარხარ!

თამ. არა გრცხვენია, რომ კიდევ სიყვარულზე ლაპარაკობ? მითხარი, რა ვქნა? რა ვქნა?

სანდ. ისა ჰქენ, რაც აქამდის!.. დამშვიდდი...

თამ. ისე მამშვიდებ, თითქო ბავშვი ვიყო...

სანდ. გარწმუნებ, სცდები! სულ უმიზეზოდ სტირი.

თამ. მაშ, შენი ჰაზრით, მე შემოილი ცყოფილვარ!

სანდ. მე ეს არ მითქვამს!

თამ. ვიცი, ვიცი! შენ მე ისე მიყურებ, როგორც არა ნორმალურს, გიჟს!

სანდ. არა—ღმერთმანი, არა!

თამ. ვიცი, ვიცი! შენ არ გყოფნის იმდენი სითამამე, ხასიათის სიმტკიცე, რომ პირდაპირ მითხრა...

სანდ. კარგია ერთი!.. ხვალ კიდევ მოვალ და მოვილაპარაკოთ! ახლა კი დამშვიდდი, დაიძინე!

თამ. (მეტად ნაწყენი) ჰო, წადი! შემოილითან დარჩენა მეტად ძნელია!... დავიძინო?! ხა, ხა! რა სულელი ვარ! რათ გელაპარაკები და თავს ვიმცირებ?.. წადი! (ადგება გასცილებლად)

სანდ. (ქედს დახურავს) მაშ!... (სულს გაუწვდის ჩამოსწოთქვად)

თამ. (ვერ ზირდაზირ შეხედავს დასწვდის) ექმდეკ ზინდით აღსავსე თვალებით ახედავს. სულს არ მისცემს. დამცირებელი ტონით ეტყვის) წადი, საბრალო!

მანდ. (თავს ვერ შეიკავებს) დიაცო!

თამ. დიახი დიაცი! დიახ!.. (კარბე მავადება) მიბრძანდი! დამე მშვიდობისა!

სანდ. შენი ბრალია!... მაბა...

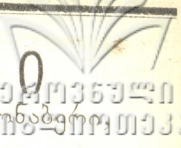
თამ. მშვიდობით! (თვალეში უყურებს. ერთს თავის და უნებურად გააწევა სანდროსკენ, მაგრამ თავს შეკავებს. ხმას ძაღას ატანს.) მშვიდობით! (სანდრო მიდის. თამარი მას თვალს არ აშორებს) სანდრო! (სანდრო მობრუნდება მისკენ. თამარი ისტერიკული ტირილით გადაეხვევა მას) სანდრო, სანდრო!

სანდ. (აღერსით) თამარ! თამარ! რა გემატება?

თამ. (მოშორდება) ახლი კი წადი!... (ვედრებით) წადი! (სანდრო გადის)

III

(თამარი დანჩება თახში. თამარი მარტო ერთს ხანს გაჩერებულა. მეტე წავა დოგინისკენ და მოწვევითი დაეცმა. დიდს ხანს ასე რჩება. მეტე წამოდგება, ხელეის მიაღებს დოვასე, ცაღ ხელზე და მუხლზე დაეკრძნობს და შეჭყურებს ღამზას. ზეჟს) საწყალმა დედაჩემმა რომ იცოდეს! მაგრამ არ იცის? დედამ არაფერი იცის!!.. არ იცის, რომ მისი გოგო უკვე... (ტრემლება მოადგება თვალზე, და ჩუმთ ქვითანს დაიწყებს) დედა! დედი! თავს მოვიკლავ, დედა, და ამ ყოფაში ჩემს თავს მინც არ დავანახებ!! (დრმად ჩაფიქრება. უცბე წამოდგება, მავა მაგადის უჯრანთან. გამოსწევს და ამოიღებს სანდროს წერილებს სურათითურთ. ერთს ხანს სურათს უყურებს) მე მიყვარს ეს სანდრო, და არა ის, რომელიც აქ იყო! განა ამას, ამ სანდროს, ჩემს სანდროს შეუძლია ჩემი გაუბედურება? სანდრო? (წერილს გახსნის და კითხილობს) „არა ქვეყნიურს სიყვარულს ვგრძობ შენდამი, ჩემო თამარ! როცა წარმოგიდგენ, ზეცას ვწვედები, ღვთაებას უერთდებ სულს და მივეფრინავ შენი სახით მაღლა ვარსკვლავთ სამეფოში! იქ ვვალესები ნაზ შუქს ზეცის მნათობთა, თითქო მათში შენ იყო გარეული!.. ჰმ! წარვიდენ, განქრენ განა ის დრონი?.. როცა უყვარდი!... ახლა (თითქო

სოპრა

რადაც მაგონდება დაჭკვეს დახვეს წერილს) სისულელეა, სისულელეა! სისულელე! მე ის მიყვარდა! ახლა არ მიყვარს (ამ სატყვის თათქა შეაშინდება) განა არ მიყვარს? (ცოტა ხნის შემდეგ) მიყვარს! (თითქმის დაიკვივებს) მიყვარს!! ჩემი ბრალია, რომ ასე ვაწვალე!... წავალ ახლავ და ვეტყვი. (უნდა ჩაიფხვას) მარა ის რას იფიქრებს?... იქნება შეეძულდი!... „სულ ერთია“! (დასხუბებს თავს ჩაფხვას, მივა მაგადანთან, უნდა რამე გააკეთოს მაურამ ვერ ხეხვებს. ერთ წიკვს გაშლის, მერე მეორეს... ვერც ერთს ვერ კითხულობს. მოქანცული გადაწვებს სკამის ზურგზე და ერთს ხანს ეგრე დაჩხვება.) რა მემართება? ნუ თუ კიდევ ვერ მომიცილებია მონური, პსი-ოლოგია!! მადლობა ღმერთს, სრულიად თავისუფალი ვარ! იყო დრო! ახლა? ახლა რა დროს ჩემი დამოკიდებულებაა? (ფიქრის შემდეგ) რა უყოთ მერე? საყვარელ ადამიანს... (სიტყვას არ დასრულებს და მწარედ დაედრეკება სხვე წადგება) სულიერი მონობა, ზნეობრივი მონობა განა ასეთი ძლიერია ჩემში, რომ ტანჯვებს ბოლოს ვერ უღებ? (სისუსტე დაჩხვული ნელა დაეშვება სკამზე) სანდრო... არა, სანდრო არ მიყვარს! იგი შემძულდა მას შემდეგ... ა? (შეკვითხება თავს) ქვეყანამ ხომ იცის, რომ სანდროს და ემე ერთი მეორე გვიყვარდა!... მერე რა? იცოდეს (უცბე) ოხ რა საზილარია ადამიანი!... (ტირილით) რა გულქვაა სანდრო!! (სუსტიკი გამომეტყველების მიიღებს, თითქო რადაც იზავა.) მე კვლავ შევყვარებ თავს... შევყვარებ მთელის... ჩემის არსებით, და მერე გადაეუხდი მას! შურს ვიძიებ!... მარა? (ჩაფიქრდება. დიდი ხნის ზეუხა. ამასობაში სხვე ნელ ნელა ეცვლება: ტუჩები ოდნავ შესამჩნევად აუკანკალებიან, თვალებზე ცრემლი მოადგება. სკამის ზურგზე გადაწოლილი ზირდაზირ კედელს შეეუბებს. გულზე ხელები ჯვარად აქვს დაწოლილი, მოწოლილი ცრემლების გამო დადმუქვად სხვს იღებს. უამედ და უსასნო ხმით რა ვქნა? (ცრემლებით) რა ვქნა? (უძრავად, კედელს შეეუბებს ხელებ დაკრეფილი ტირის უხვად მოდიან ცრემლები ოდნავ გასავანად.) რა ვქნა.. რა?

ფარდა
ლ. ქიაჩელი

გულს მოხვდა სიო, ცით მონობაში
გაისმა ჰიზნი სიმთა ეღერისა,
მაგრამ... წარმტაცა ცრემლთ ნიაღვარმა
სიზმარი ტკბილი, წამი შევებისა.
სადა ხარ, სადა, ფიქრთა შეუფევი?!.
მო, ამხსენ ჯაჭვი, ჯაჭვი მონების!
ვაჰმე, მშვენიერებავ!.. ამაოდ გიხმობ!..
ამოდ მწვავს ცეცხლი მწარ მოგონების!..

მიმქრალი

ბატონო ლია წერილზე

ბატონო ლავრენტი წერეთელი! ჩემის მხრივ უზრდელობა იქნება უპასუხოდ დაესტოვო თქვენი ღია წერილი, ჩემდამი მომართული. ამის გამო მოგახსენებთ შემდეგს: „დედა-ენის“ უკანასკნელს ოცდა-მეათე გამოცემაში, რომელიც უკვე ათასობით მოიფინა საქართველოში, ოფოფი აღარ გაიძახის არც „კუკუსა“ და არც „პოპოპსა“. მთლათ დამუნჯებულია. და შემდეგშიაც მუნჯად დარჩება, რადგანაც „დედა ენას“ ჰირივით ეჯავრება ყოველი საეჭო რამე. და ეს დამუნჯება ახიც არის ამ ფრთოსანზე, რომელიც იმდენად გაურკვეველად ბურტყულებს, რომ ერთს ქვეყანაში ასე ესმით მისი ბურტყული, მეორეში ისე, მესამეში სხვაფრივ და სხვანი. არა ჰგავს გუგულსა, რომელსაც ერთსა და იმავე გარკვეულს ხმას მკაფიოდ გაიძახის ყველგან და მოგაგონებს ინტელიგენტს, რომელიც მტკიცედ და ცხადად ადგია ერთსა და იმავე მიმართულებასა ყველგან და ყოველივეს.

თქვენ, ბატონო წერეთელი, თქვენსას მაინც ნუ დაიშლით, აბძანდით თქვენს ახალს სამშობლოში—შინდისში, ახალი, დაწვრილებითი გამოძიება მოახდინეთ შინდისელი ოფოფის ხმაურობის შესახებ, ნოტებზე გადაიღეთ მისი ბურტყული, გრამოფონშიაც ჩაბეჭდეთ, როგორც ეს გირჩიათ „სახალხო გაზეთის“ ასოთამწყობმა და გამომამზევით გამოაქვეყნეთ. და ყველა პედაგოგს, რომელიც ისარგებლებს თქვენი აღმოჩენით, გადაახდევინეთ თქვენი ასი თუმანი, არც მეტი და არც ნაკლები.

იაკობ გოგებაშვილი

*) ბატონო რედაქტორო! ეს პატარა წერილი გავგზავნე დასაბეჭდად, „სახალხო გაზეთში“ სადაც იყო მოთავსებული. ბ-ის წერეთლის ღია წერილი მაგრამ რედაქციამ არ ინება მისი დაბეჭდვა, მართალია თვით მან, რედაქციამ, სამასხარო კული გამოაბა წერეთლის წერილს ასოთამწყობისა სხოლიოთი, მაგრამ ეს მაინც მე უფლება არ მძღვეს უპასუხოდ დაესტოვო ღია წერილი და ას ვუძღვნა ღიავე პასუხი ბ-ის წერეთელსა. ამის გამო გთხოვთ ეს ჩემი რამდენიმე სტრიქონი მოაქციოთ თქვენს ეურნალში.

იაკობ გოგებაშვილი

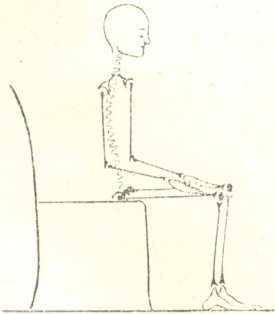
მ ი მ ი კ ა

(გაგრძელება იხ. „თ. და ცხ.“ № 37)

დაჯდომილი მდგომარეობა ძალიან ბევრია, და ჩვენ არ შეგვიძლიან ეველა გავარჩიოთ. მოგვცემთ სკეროთა დარიგებებს:

1) ერთდეთ გეჭირათ წელი ძალიან სწორედ, რადგან ეს ღამისი არ არის, და ადამიანს მანქანის ამგვანებს.

2) ერთდეთ მუხლები ძალიან განზე გაწევას. როცა სწორედ ზიხართ, არივე მუხლები ერთს ხაზზე და ერთმანეთზე მიტყუებული გაქეთ და შელავ მიტყუებული ხართ, ეს ნიშნავს:

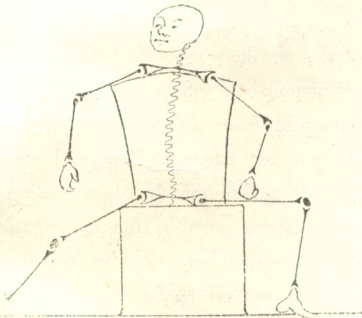

ფიგ. 19

მორცხეობას, ცდას ზატვიისცემით. როცა თქვენ ისევე ხართ, როგორც ესლახან, იმ განსხვავებით, რომ სკამის კიდეზე ზიხართ (ფიგურა 19), ჰნიშნავს ზემო აღნიშნულ სიტუაციებს, მხოლოდ გადაჭარბებით.

ასეთი მდგომარეობა კომიკურია.

როცა ზიხართ, ზურგ გადაქცეული, მუხლები, ძალიან გაწეული ერთი შედარესგან (ფიგურა 20) იხსტავთ:

ფიგ. 20

ეულგარობას, უზრდელობას.

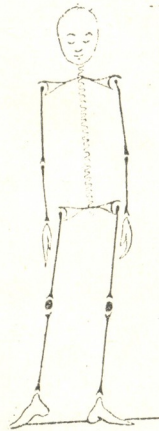
ზურგი წინ გადმოწეული, მკლავები დაბჯინილი მუხლებზე, მუხლები გან-გან გაწეული, ჰნიშნავს ზემო სენებულ სიტუაციებს, ე. ი. უზრდელობას, ხატავს ადამიანს, რომელსაც ფეხებზე ჰკიდიო ზრდილობა.

სკეროთად ეს არი უკანასკნელი მდგომარეობა, ჰხატავს ძალიან უბრალოდ, სიძაგლად აღზრდილს ადამიანს.

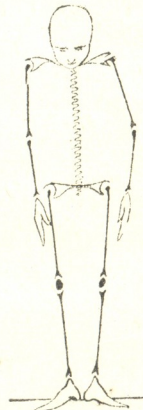
როცა შეესება თავის დაკვრას, ჩვენ აქ ვაღაზნარაკებთ იმდენად, რამდენადაც ეს მოქმედება

ესება განჭებს და ფეხებს. რაც შეესება სისხის გა- მომეტეველებას, ამზე შემდეგ გვექნება საუბარი გერემონიალური თავის-დაკვრა შესდგვის (მა- მაკაცისთვის) არი მოქმედებისგან: მოსამზადებელი მოქმედება, და თავის დაკვრის მოქმედება...

ფეხები გიდეათ ერთს სწორე ხაზზე (ჩვენ უკვე ვხანეთ, რომ ეს მდგომარეობა ჰნიშნავს ზატვიის ცემის), მოსამზადებელი მოქმედება მდგომარეობს ერთ-ერთი ფეხის განზე გაწევაში, 25—30 სანტიმეტრი—(ფიგ. 21), შემდეგ უნდა დაბჯინოთ მოელი თქვენი სხეული ფეხზე, რომელიც განზე გაწეული (ფიგ. 22). მოქმედება თავის და-

ფიგ. 21

ფიგ. 22

კვრის მდგომარეობს იმაში, რომ ფეხი, რომელიც თავისუფალი დარჩა, მიუხალოთ გაწეულ ფეხს, ამისთანავე ქუსლები ცოტათი მაბჯინოთ ერთი შედარეს.

თავის-დანრ უნდა იმ წამსვე,—როცა ქუსლების მაბჯინოთ (ფიგ. 23).

დიდი თუ ზატარა ზატვიის ცემა გამოიხატება თავის ბევრად თუ ცოტათ დანაში.

ქალისთვის მოსამზადებელი მოქმედება ისეთივეა, როგორც მამაკაცისთვის (იხ. ფიგურები 21, 22).

გიორგი ჯაბადარი

(დასასრული იქნება)

სათეატრო მიმოხილვა

ჭართული თეატრი

„სამშობლო“, ისტ. დრამა დ. ერისთავისა

წარმოდგენა № 1—2, 26 ენკენისთვის.

ხშირათ ისმოდა და ისმის რომ ქართულ თეატრს საზოგადოება არ ეტანება. ამ უსიამოვნო მოვლენას ბევრი მიზეზები აქვს, მაგრამ ერთს უმთავრეს მიზეზად ისიც უნდა ჩათვალოს, რომ ქართულ თეატრს თბილისში ძალიან ბევრი კონკურენტი ჰყავს. საზოგადოების თეატრში მოსაზიდათ დრამატიული საზოგადოება და მისი დასი ყოველი მხრით უნდა სცდი-

ლობდეს კონკურენცია გაუწიოს ყველას თუ არა, რუსულ დრამას მაინც. ამას კი, სხვათა შორის, ის უნდა, რომ პიესის დადგმას, მის მოწყობას, ანსამბლს უდიდესი ყურადღება მიექცეს. ეს გარემოება ერთ უმთავრეს ფაქტორათ ითვლება თანამედროვე სასცენო ხელოვნებაში და ჩვენც დიდის გულდასმით უნდა ვეკიდებოდეთ, მით უფრო, რომ სწორეთ უანსამბლობა, პიესის დაუვირებელი დადგმა ყოფილა აქამდის ჩვენი უმთავრესი ნაკლი. საქირთა, მთელმა პიესამ, ყოველმა მონაწილემ, დიდია იგი თუ პატარა, სიტყვიანი თუ უსიტყვო, სრული, ერთიანი შთაბეჭდილება მოახდინოს მაყურებელზე და ისე არ გამოუშვას თეატრიდან, რომ იძახდეს: ივანე კარგი იყო, ნიკიურათ აასრულა თავისი როლი, მაგრამ სხვები კი ღმერთმა შეინახოსო. მარტო ნიკი, ტალანტი კი არ უნდა სტოვებდეს შთაბეჭდილებას, არამედ მთელა პიესა, ყოველი მისი ამსრულებელი. აი, მაშინ შესძლებს ჩვენი თეატრი სხვების კონკურენციის გაწევას და ქართველიც ქართულ თეატრს უფრო მიეტანება.

ამ მხრივ პირველი ქართული წარმოდგენა თათქმის სამავალითოდ უნდა ჩაითვალოს, რადგან ი ი იმის თავდებია, რომ, თუ რასაკვირვებელია, საქმე ასე გაგრძელდა, ქართული თეატრი განახლების გზაზე დადგება.

დრამატული საზოგადოების გამგეობა და მთელი მისი დასი გულდასმით ემზადებოდა სეზონისათვის და ეს თავისი მომზადება მან წარსულ კვირას საზოგადოებას დაანახვა კიდევ. სეზონი ტრადიციული „სამშობლოთი“ დაიწყო. თუმცა „სამშობლო“ საკმაოდ დაძველებული და ნანახი პიესაა, მაინც ძალიან კარგი შთაბეჭდილება დასტოვა მაყურებელზედ, დასტოვა შთაბეჭდილება უფრო იმიტომ, რომ მისი დადგმისათვის, სცენის რიგიანათ მოწყობისათვის დიდი ყურადღება მიექციათ. მრავალჯერ გვიანახვს ეს პიესა სცენაზე, მაგრამ ასე კარგათ, ასე შროიანათ—არც ერთხელ. ამ პირველმა წარმოდგენამ თვალნათლივ დაგვანახვა, რომ ხმები მუყაითს მუშაობაზე მართალი ყოფილა რომ საქმის მეთაურნი ენერგიულათ მუშაობენ და ენერგიული მუშაობა და მისი საჭიროების შეგნება-კი საქმის წინ სვლის ჭეშმარიტი თავდებია.

ახნადა თუ არა ფარდა, მაშინვე მაყურებლის თვალმა სიამოვნება იგრძნო დეკორაციის და საერთოდ სცენის მოწყობის დანახვით. ყოველი კუთხე, ადგილი, გაზომილ, აწონ-დაწონილი, ყოველი სცენაზე მონაწილეთა თეფრის ალაგას, საზოგადოდ ყოველი მოქმედება მშვენიერად იყო მოწყობილი, როგორც ხელსაწყოთი, ისე დეკორაციებითაც. ძალიან ლამაზი და სტილ დატული იყო მეორე და მესამე მოქმედება—ლეონიდის სახლი და შაჰის დარბაზი.

როგორც ვთქვით, ყველა მოქმედება დიდის მოფიქრებით, გულდასმით იყო აწონ-დაწონილი და სწორედ ეს უნდა იყოს მიზეზი, რომ „სამშობლომ“ შაბლონურათ არ ჩაიარა, რომ იგი განახლდა წარსულ კვირას ჩვენს სცენაზედ და სასიამოვნო შთაბეჭდილება დასტოვა ყოველ მაყურებელზედ. ამ პიესის რეჟისორმა ბ. შალიკაშვილმა დაგვანახვა „სამ-

შობლოს“ დადგმით, რომ მას საქმე ესმის, შრომა უყვარს და თამამათ შეუძლიან საქმე წინ წასწიოს დასტოვის ამხანაგებს გონივრული ხელმძღვანელობა გაუწიოს.

იყო პატარა ნაკლიც, მაგრამ ყველაფრის ერთის მოქნევით, ერთბაშათ დაძლევა ძნელია და ამიტომ დიდს ყურადღებას არც კი ვაქცევთ. მაგალითათ შემოაქვთ მაშხალები—სცენას სინათლე ეფინება და თვით მაშხალებს კი ძლივს ჰხედავს კაცი, ისე ძლივს ბეჭტავენ იგინი. ან თოვს, ზამთარია და ქლექი ქალი კი, რომელსაც ექიმები თეირანში გზავნიან, რადგან აქცივა, საზოგადოლოთ გამოწყობილი დიდმოს მიდის სასეირნოთ, ან იქნება ეს ავტორის ბრალი უფრო იყოს ვიდრე რეჟისორისა? მაგრამ რეჟისორმა ხომ ავტორის დეფექტიც უნდა გაასწოროს!

პიესის თამაშობაზედ ახლა ბევრს არას ვიტყვი; არ ვიტყვი იმიტომ, რომ პირველი წარმოდგენა ყოველთვის აღელვებდასთანა დაკავშირებული. ამას გარდა საზოგადოებაში აქა-იქ წარმოდგენის ღამესვე ისმოდა, რომ ზოგი მსახიობი უქეიფოთ იყო (ვ. გამყრელიძე), ლეონიდის და ქეთევანის ამსრულებელნი უკეთესათ მოთამაშენი გვიანახვს არა ერთხელ, ამ სადამოს კი რაღაცა უგულობა ეტყობოდათ. ქან დავითაშვილს კარგა ვიცნობთ სცენაზედ, ვიცით რომ ქეთევანის როლი მისი არ არის, მაგრამ უწინ უფრო კარგა აუსრულებია ეს როლი, ახლა კი გრძნობა აკლდა. ბ. გუნიასგანაც მეტს მოველოდით, იმიტომ რომ უფრო უკეთ უთამაშნია ეს როლი.

ძალიან კარგი იყო ქანი ლეყავა ფაიხოშის როლი. ისეთი ნაზი, ავადმყოფობით მისუსტებული, განუზომელი სიკეთით და სიყვარულით აღსავსე ფაიხოში დაგვიხატა ქმა ლეყავამ, რომ თავისი თამაშით სრული სიამოვნება გამოგვაცდევინა.

რაიცა შეეხება ბ. მდივანს, ლევან ხიმშიაშვილის ამსრულებელს, მხოლოდ ის უნდა ვთქვათ, რომ გვიკვირს ლევანის როლში რათ გამოვიდა პირველათ. ეს როლი ბევრს მასალას არ აძლევს მსახიობს თავის ძალა და უნარი მთლათ გამოიჩინოს, იგი პატეტური და ხშირათ ამსრულებელს ყალბს მდგომარეობაში ავლებს. გარეგანათ ბ. მდივანს ყველაფერი ხელს უწყობს. რიგიანი ადგილის დასაჭერათ ჩვენი სცენის მუშაკთა რიგში: ამაზედ გადაჭრით შემდეგ მოვილაპარაკებთ, როცა მას სხვა უფრო კარგს როლებში ვნახავთ. ახლავი თავისი პირველი გამოსვლით რიგიანი შთაბეჭდილება მოახდინა, თუმცა ნაკლიც ჰქონდა. უმთავრესი მისი ნაკლი ის იყო, რომ ძალიან მაღალი ტონი აიღო, იქამდი მაღალი რომ ბოლოს იძულებული იყო ყვირილზე გადასულიყო. ის ადგილები საცა იყო ქეთევანს თავის სულის კვეთებას, ტანჯვას, მწუხარებას უცხადებს ისე რიხიანის ხმით იყო წარმთქმული, რომ მუქარა ისმოდა მხოლოდ. მიმიკა-კი ძალიან ნაკლებათ იღებდა მონაწილეობას სულის კვეთების გამოხატვაში. როგორც ვთქვით ლევანის როლი დიდს მასალას არ აძლევს უნარის გამოსაჩენათ, ამიტომ დაუცდით ისეთს პიესებს, როცა ბ. მდივანი თავის უნარს და ნიქს უფრო გაშლით და აშკარად დაგვანახვებს.

აღსანიშნავია მეორე ხარისხიდან როლების აღმასრულებელიც: ნ. გვარამია, გ. არაღელს, ი. ივანიძეს, ვ. მატარაძეს. შეგნებით და შესაფერად ეჭირათ თავი ყოველი ნაბიჯი და სიტყვა გაზოვილ-აწონილი ჰქონდათ. მასიური სცენები კარგათ იყო მოწყობილი, ხოლო ვერაფერი მოხუცი იყო ლიტანიის სცენაში ერთი პატარა როლის აღმსრულებელი, რომელიც უსიამოვნო ხმით ამოიძახებდა ხოლმე სიტყვებს: იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ ასეთი წვრილმალ ნაკლს მალე აიცილებენ რეჟისორნი.

საზოგადოება წარმოდგენას ბლომათ დაესწრო.

არავინ

სახალხო სახლი

ხუთშაბათს, 30 სექტ. წარმოდგენილ იქნა „ლალატი.“ დიდძალი ხალხი დაესწრო. პიესამ საშუალოდ ჩაიარა. ამ წარმოდგენის შესახებ ედმონდ კინის რეცენზია მომავალ ნომერში დაიბეჭდება.

ქუთაისის თეატრი

კონცერტი აპოლონ სამსონიასი. 23 ენკენისთვის, ადგილობრივ თეატრში, ახალგაზდა მომღერალმა, ჯერ კიდევ მოწაფემ აპოლონ სამსონიამ გამართა კონცერტი ქ-ნ ნ. ქიქოძის (პიანისტკა), მ. ქორიძის (ვიოლონჩელი), დ. მესხის და გრ. გიგინეიშვილის (დეკლამაცია) მონაწილეობით.

ბ. კონცერტანტი ძლიერ სუსტი და გამოუცდელი გამოდგა... საკვირველია ღმერთმანი ასეთი სითამამე: უსწავლია რაღაც ორი—სამი რომანსი, ისიც „Подъ слухъ“ და კონცერტს მართავს... სწავლა არის საჭირო, მუსიკალური სრული განათლება, ბ-ნო სამსონია!.. ჯერ ადრეა თქვენთვის გვირგვინები, ყვავილები და ტაშის ცემა: ამან ბევრი თქვენისთანა ახალგაზდა, კარგი ხმის პატრონი იმსხვერპლა.—რაც შეეხება ხმას, ტკბილი და საამოდ სასმენი დაბალი ბარიტონი აქვს...

კარგად დაუკრა მ. ქორიძემ ვიოლონჩელზე, რომლის აკომპანიმენტით. საზოგადოებას ძლიერ მოეწონა და ბევრჯერ გამოიწვია დ. მესხმა წაიკითხა რამდენიმე სცენა დღიურ-ჭირ-ვარამზე, კარგი და მოსწრებული იყო. გ. გიგინეიშვილი: წაიკითხა საკუთარი ლექსი შ. რუსთაველისადმი.

საზოგადოება ბლომად დაესწრო,

დ. ჩარკვიანის წარმოდგენა. კვირას, 26 ენკ. გამართა გამოსათხოვარი (?) წარმოდგენა მსახიობმა დათიკო ჩარკვიანმა. ითამაშეს კარევის პიესა „ცხოვრების გმირი“ და ვოდ. „მოჩვენება“. მონაწილეობას იღებდნენ სცენის მოყვარენი. კარგია ბ-ნი ჩარკვიანი პეტას როლში. ის ჩვენ ბევრჯერ გვინახამს, მაგრამ ამ საღამოს მის თამაშს მეტი ცეცხლი და ხალისი ეტყობოდა. საზოგადოებას ძლიერ მოეწონა.

დანარჩენებზე არას ვიტყვით...

პიესა სუსტად იყო დადგმული, ეტყობოდა, რომ რეჟისორს მაინცა და მაინც თავი არ შეეწუხებინა.

თეატრი თითქმის სავსე იყო, ბ-ნი ჩარკვიანი ბევრჯერ გამოიხმეს.

„მარუჩა“ ქუთაისში, დღეს, წარმოდგენილი იქნება პირველად ქუთაისის სცენაზე პ. ყიფიანის პიესა „მარუჩა“. უმთავრეს როლს ასრულებს ახალად მოწვეული მსახიობი ქალი ა. ქიქოძე.

საღამო დრამ. საზ. სასარგებლოდ. ქუთაისის დრამატული საზოგადოება თავის ფონდის გასაძლიერებლად, ამ მოკლე დროში, გამართავს საღამოს, რომლის პროგრამა ძლიერ საინტერესო და რთული იქნება.

დასრულდა ქალაქის თეატრის რემონტი. ბევრი რამ შეაკეთეს, შედგეს მთელი თეატრი, პარტერს გაუკეთეს კარები, შეაკეთეს ელექტრონი, მიუმატეს საპირფარეშოები არტისტებისათვის და ფოე.

ახალგაზდა მუსიკოსს კ. ფოცხვერაშვილს კიათურის მარგ. სიუზდმა დაუნიშნა სტიპენდია 50 მ. თვეში თუ ის სწავლას განაგრძობს. ბ. ფოცხვერაშვილი ამ დღეებში მიემგზავრება რუსეთს. **ბიჭი ბიჭი**

წვრილი ამბები

◆ **დღეს ქართულ თეატრში** წარმოდგენილ იქნება პირველად ახალი პიესა „მზის ამოსვლამდე“, დრ. ნ. მ. ჰაუტმანისა, თარ. დავ. ნახუტურიშვილისა.

◆ **ნ. მ. გაბუნია-ცაგარლის ორმაჯის წირვა და პანაშვიდი** დრამ. საზ. გამგეობისა და მსახიობთა თაოსნობით გარდახდილ იქნება დღეს ქაშვეთის ეკლესიაში. დასაწყისი დილის 10 საათზე.

◆ **ქარ. დრ. საზ-ის გამგეობის** დადგენილება იმის შესახებ, რომ ყოველი წარმოდგენა სწორედ გამოცხადებულ დროზე დაიწყოს და ფარდის ახდის შემდეგ დარბაზში აღარავინ შეიშვას — უკვე აღსრულებაში მოჰყავთ.

◆ **ახალი დეკორაციების დასახატავად** ქართ. დრამ. საზ-ის გამგეობის-მიერ მოწვეულია განსაკუთრებული დეკორატორი-მხატვარი, რომელსაც ხელმძღვანელობენ ჩვენი მოქანდაკე ი. ნიკოლაძე და გრინვესკი ესკიზებისა და მაკეტების მომზადებით.

◆ **ჩვენს დრამატურგს ნ. შიუკაშვილს** წერილით მიმართა ქარ. დრ. საზ. გამგეობამ და სთხოვანება მოგვეცით თქვენი პიესები წარმოდგენილთ თქვენც დაგვესწარით წარმოდგენაზე. პატივცემულმა ავტორმა პიესათა წარმოდგენის ნება დართო, ხოლო სამსახურის გამო ვერ ჩამოვა.

◆ **როგორც შევითქვით** ნ. შიუკაშვილს კიდევ სამი ახალი პიესა დაუწერია.

◆ **სალიტერატურო-სამხატვრო საღამო მეჯლისის** გაიმართება სამშაბათს, 5 ოქტ. ქართულ თეატრში საღამოს პროგრამა ფორად საკულისხმოა და რამდენიმე განოფილებისაგან შესდგება. მონაწილეობას მიიღებენ აკაკი, კნ. ჩიქოვანისა-ქუთაისიდან, სლეზინის და სხვა.

◆ **„ნაძალადვის“ სცენის მოყვარეთა ჯგუფმა**, რომელმაც შესაფერი წესდება შეიმუშავა და ადგილობრივს მართველობას დაამტკიცებინა,— 28 ენკენისთვის შეიკრიბა და გამგეობა ამოირჩია. როგორც გადმოგვცეს ჯგუფი ამ მოკლე ხანში დაიწყებს მოქმედებას.

◆ ავღაბრის სცენის მოყვარეთა ჯგუფმ წესდება შეიმუშავა და დასამტკიცებლად წარადგინა კიდევ, სადაც ჯერ არს.

◆ ი. უივიძემ სთარგმნა ბიენსტერნე-ბიერნ-სონის პიესა «ჩვენს ძალღონეს აღმატება.»

◆ ახალი პიესა „სატანა“, რომელიც პარას-კევს უნდა წარმოდგენილიყო, დეკორაციების მოუმზადე-ბლობის გამო გადაიდო. ცდილობენ პიესის პროლო-გი საუცხოვოდ დასდგან, — საიმისოდ განსაკუთრებული დეკორაციები იხატება.

◆ ამ ერთი კვირის განმავლობაში ქართულ თეატრში, „სალამო“ გარდა, წარმოდგენილ იქნება „გამხმარი ფოთოლი“ და «სატანა.»

◆ პირველი უფასო წარმოდგენა გამართა ნიკოლინმა 1 ოქტომბერს, პარასკევს წარმოდგენილ იქ-მნა „Бѣдность не пороку.“

რ უ ს ე თ ი

◆ აკრძალულ იქმნა არციაშვიის „სანიინდან“ გადმოკეთებული პიესა „როგორ ვიცხოვროთ?“.

◆ უსაქმოთ დარჩენილ მსახიობთა რიცხვი მოს-კოვში 500-ღვა.

◆ ორი სტიპენდია დაარსა პოლაკის სამუსიკო-დრამატიულ და საოპერო კურსთა გამგეობამ ვ. თ. კომისარჟევსკის სახელობაზე, — საქალო და სავაჟო.

◆ ერთი საწოლი იღებება მოხუც მსახიობთა თე-შესაფარში მ. ბ. საღვსის სახელობაზე.

◆ პიესის «ტარნოვსკის გასამართლება» აკრძა-ლა თავრიდის გუბერნატორმა. ანტრეპრენიორმა განა-საჩივრა შინაგან საქმეთა მინისტრთან, რომელმაც გააუქმა გუბერნატორის განკარგულება.

სულ ბაწა შენიშვნა*)

შენი ჭირბიე რედაქტორო! ეს ზაწა შენიშვნა დამიბეჭდე სდამე თქვენ პატივცემულ ჟურნალ „თ. და ც“ ში. თუმც ეს შენიშვნა სხუშრო და არც ზაწა არის, მაგრამ ასთუ სჯობია მაინც, ვშიშობ გული არ გაუტყდეს ზოგიერთ ახალგაზდა ზოეტს. საქმე შემდეგშია: თქვენი ჟურნალის მე 5 №-ში ი. მჭედლიშვილის ლექსია (ელეგია) მოთავსებული, რომლის ნახევარზე მეტი მოუტაცია (უფრო გასაგებათ რომ ვსთქვათ, მოუზარნა) ვი-დაც ა. გაფრინდაშვილს იმავე სთაურით, წასულა, შენი ჭირბიე, და გამოუჭამავს „სახალხო გაზეთი“ მე 106 №-ში. თქვე დადოცვილებო, რედაქტარებო და რედაქციებო, ცოტა თვალიურა ადევნეთ ასეთ მოზარვის მოვლენებს, თორემ აწი მეტ დაწაწკებ ზოეტობას და მერმე გვიან და იქნება. მუხის მო-

*) ვებეჭავთ სრულიად შეუსწორებლად. ამას-თანვე მოვახსენებთ პატივცემულ ასკ. პრაკოფიას, რომ ამ შემთხვევაში „რედაქტორ-იზდატელები“ თი-თონ იმდენად დანაშაულში არ არიან, რამდენადაც პლაგიატ — ავტორნი. ყოველმა ავტორმა თვითონვე უნდა დაიცვას ლიტერატურული სიფაქიზე. რედ.

ზარც თუ შეიძლება, აღარ შეკანს დასწავლეს რაკი ვნახე ჩემი თვალით, აღარ მიკვირს ჩვენი მოზარულმა მუხამ რომ მალე გაფრენს იცის, ამაშიც მალე დარწმუნდებო გაფრინდაშვილი. მეტს არას ვამბობ, გაფრინდაშვილს ექვინება და ვშიშობ ზოე-ტობას არ დაახუბოს თავი. დასასრულ ვთხოვ მ-ტივცემულ ი. მჭედლიშვილსაც შეამაწმას რამდე-ნად სამართლიანია ჩემი შენიშვნა.

ასა ასთუ, რედაქტორ-იზდატელო, დაბეჭდე ეს უსთოეთ, არ გამაწილო, თორემ მეორე კვირში მეტ იმისთანა ლექსს გავაშნაშლე და გამოგიგზავნი, რომ ამას იტყვიოთ: ამას, ვინც არის, ზოეტის ნიჭი ადმოჩენიაო.

ასკ. პრაკოფია
მწიგნობრობა

„სიტყვები და წერილები ყოვლად სამ-ღვდელო ალექსანდრეზე, შეკრებილი და გამოცემუ-ლი ზ. ჭიჭინაძისხან“. წიგნი ფართე ტანისა, შეიცავს 119 გვერ. დაბეჭდილია ფრად კარგს ქადაღდზე, ვენის ასთი. ფასი 30 კ. როგორც სთაური გვი-ჩვენებს, ამ წიგნში მოთავსებულია ებ. ალექსან-დრეს კარდაცვალების გამო წარმოთქმული სიტყვები, კანსვენებულია ყოვლად სამღვდელო ალექსანდრეს სურათი და ცხოვრება-მოღვაწეობის მოკლე აღ-წერა და მოგახებანი.

„ჯეჯილი“, №№ 7-8 (ივლის—აგვისტოს) ფრად შინაწინასადა შედგენილია. ჟურნალის მე-სეუენს ამ ნომერში მოუთავსებია, როგორც მცირე წლოვანთა აგრედვე მოზრდილთათვის სკაითხავი მასლა, ორიგინალური და ნთარმგნი; ლექსები და წერილი ამბები, სამეცნიერო და სლიტერატურო ნაწილი საუცხოვოდ არის შესამებული. ყოველს ამბავს დიდის სიამოფებით წააკითხავს მკითხვე-ლები. ამ ნომერში, სხვათაშორის, მოთავსებულია: ან. წერეთლის ნთარმგნები — „ანწივის ფიქრები“, „თავი კერძა დევი“, „სეპასტან გომევი“, ბ. გუ-ლას ორიგინალური ამბავი „დარაჯი ბათუ“, ე. კ — „ზატარა გმირი“ (სომხურიდან), აღ. ნთა-ძისა — „ბიძის ნამბობი“, აღ. ჭიჭინაძის — „ცხე-ლი ქვეყნის გველები“, ასთიანი — ჩეკურფის „მრამშია ბეღბიურება“, ლექსები დ. თურუნშირე-ლისა, ვ. რუხაძისა, გ. ქუჩიშვილისა, ნეკრდამები, საქრთველას ისტორია (გაგზხელებს) ს. გორგაძის და მრ. სხვ. ჟურნალი დასურათ — ხატებულია, შეიცავს 96 გვ. ცალკე № დირს 40 კან.

წერილი რედაქციის მიმართ

ბ-ნო რ-რო! უმორჩილესადა ვთხოვთ გამოაცხა-ლოთ, რომ თქვენს ჟურნალში მოთავსებული (ელ-მონ დ-კი ნი ს-მიერ ხელმოწერილი) რეცენზიები, რომელთაც ალიაქოთი გამოიწვიეს ზოგიერთ სკენისმ ოყვარებში — მე არ მეკუთვნის*). ნ. ჭანკვატაძე

*) ვამოწმებთ, რომ ხსენებული რეცენზიები ნ. ჭანკვატაძეს არ ეკუთვნის. რედ.

რედაქტორ-გამომცემელი იოსებ იმედაშვილი

ქართული თეატრი

კვირას, 3 ოქტომბერს

პირველად ახალი პიესა ჰაუზტმანისა

მზის ამოსვლა

დრამა 5 მოქმედებად. თარგ. ნახუცრიშვილისა

დასაწყისი სწორედ საღამოს 8 საათზედ

რეჟისორი ვ. შალიკაშვილი.

აღზიდვის ფასი ჩვეულებრივია

მეორე კვირა

სატანა

ი. გოდინისა—თარგმ. ვ. შალიკაშვილისა (პირველად ახალი პიესა), ახალი დეკორაციებით და ახალი ტანსაცმით.

გამხმარი ფოთოლი

ნ. შ. — პირველად ახალი პიესა.

რეჟ. ვლ. აღ-მესხიშვილი.

წარმოდგენის დაწყების შემდეგ თეატრის დარბაზში არავის შეუშვებენ, ამიტომ თეატრის დირექცია სთხოვს დამსწრეთ უსათუოთ მეორე ზარის შემდეგ ყველა თავ-თავის ალაგას დასდენ ქართული დრამატულ საზ-ის გაჩვენება

თბლისის წიგნის მაღაზიებში ისყიდება

გ. მ. თუმანიშვილის

წიგნები:

Характеристики и воспоминанія

(А. Казбек.— Зур. Антонов.— А. Цагарели.— Кн. Раф. Зристов. кн. Ил. Чавчавадзе.— Г. Н. Сундукіанць.— Максимъ Горкій.— Воспоминанія объ основанія постоянной грузинской сцены и пр.

3 выпуска, цѣна каждаго 50 коп.

Типографія „ГЕРМЕСЬ“ Мухранская, № 13.

